

Vladas Lašas

Vladas Lašas gimė 1892-01-13 (s.st. sausio 1 d.) Rokiškio apskr. ir valsč. Paupės vienkiemyje. Mirė 1966-01-02 Kaune, palaidotas Petrašiūnų kapinėse.

Mokėsi Rokiškio pradinėje mokykloje, 1902–1910 m. – Sankt Peterburgo Šv. Kotrynos katalikų gimnazijoje. 1910–1911 m. studijavo Sankt Peterburgo universiteto Fizikos-matematikos fakulteto Biologijos skyriuje. 1911–1915 m. studijavo ir 1918 m. baigė Dorpato (dabar Tartu) universiteto Medicinos fakultetą.

1926 m. išleido monografiją „Anafilaksija (Eksperimentiškieji tyrinėjimai)“, kurią pirmasis Lietuvos universitete apgynė kaip disertaciją medicinos daktaro laipsniui. Ši pirmoji daktaro disertacija žymi alergologijos mokslo pradžią Lietuvoje.

1922 m. pradžioje išrinktas docentu, tų pačių metų pabaigoje – ekstraordinariiniu profesoriumi, 1928 m. – ordinariniu profesoriumi.

1946 m. išrinktas LTSR Mokslų akademijos akademiku, 1948 m. – TSRS Medicinos mokslų akademijos nariu korespondentu.

1915–1917 m. dirbo Pirmojo pasaulinio karo ir revoliucijų frontų ligoninėse, 1918–1921 m. tapo Rokiškio ligoninės direktoriumi ir apskrities gydytoju, 1921–1922 m. dėstė Aukštuosiuose kursuose Kaune.

1922 m. po stažuotės Vokietijoje žymaus mitybos specialisto Makso Rubnerio (Max Rubner) laboratorijoje, V. Lašas dirbo šioje srityje ir rezultatai sudarė pagrindą monografijoms mitybos klausimais. Nuo 1922 m. – Lietuvos universiteto (1930–1946 m. Vytauto Didžiojo universitetas, 1946–1950 m. Kauno universitetas) Medicinos fakulteto Fiziologijos ir fiziologinės chemijos, vėliau – Fiziologijos katedros dėstytojas, 1924–1940 m. ir 1944–1946 m. – Medicinos fakulteto dekanas, 1940–1941 m. – prorektorius. 1924 m. V. Lašas išvyko į Lozano universitetą pas eksperimentinės alergologijos anafilaksijos mokslo pradininką prof. Mauricijų Artiusą (Maurice Arthus) studijuoti anafilaksijos tyrimo metodų, atliko bandymus. Grįžęs į Lietuvą juos tęsė. Išryškėjo dvi pagrindinės V. Lašo mokslo tiriamojo darbo kryptys – gyventojų mitybos ir anafilaksijos reiškinių tyrimas. Tačiau profesorius domėjosi ir kitais klausimais: jis tyrė regėjimo latentinį laiką, alkoholio įtaką raumenų darbui, vidinės sekrecijos liaukų veiklą.

Daug dėmesio V. Lašas skyrė aspirantų disertacijų temoms, kad būtų galima jas taikyti praktikoje. V. Lašas vadovavo 24 disertacijoms: 12 alergologijos srities disertacijų ir 12 kitų specialybių disertacijų (mitybos, gyvulių šėrimo, tinkamo pašarinių racionų sudarymo, imunologijos, fizikultūros ir sporto fiziologijos klausimams nagrinėti).

V. Lašo bibliografinėje rodyklėje nurodyti 229 literatūros šaltiniai. Paminėtini: monografija „Anafilaksija (Eksperimentiškieji tyrinėjimai)“ – Kaunas, 1926. – 116 p. su iliustr.; „Mitybos mokslo pagrindai“ – Kaunas, 1945. – 239 p., su iliustr.; „Žmogaus fiziologija“. – vadovėlis

respublikos aukštosioms medicinos mokykloms. – Vilnius, 1965. – 656 p. su iliustr.

V. Lašas pasižymėjo organizatoriaus ir administratoriaus gabumais. Daug pastangų ir energijos reikėjo statant Medicinos fakulteto rūmus A. Mickevičiaus gatvėje Kaune (pastatyti 1933 m.), o 1939 m. baigtos statyti universiteto klinikos.

Akademikas V. Lašas 1946–1961 m. buvo LTSR Mokslų akademijos Matematikos, gamtos ir taikomųjų mokslų skyriaus (nuo 1952 m. – Biologijos, 1956 m. – Gamtos mokslų, 1959 m. – Chemijos ir biologijos mokslų skyriaus) akademikas sekretorius. Jis inicijavo mokslų skyriaus mokslinio tyrimo institutus, buvo LTSR Fiziologų draugijos įkūrėjas ir pirmininkas.

1945 m. LTSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas už įvairią ir turiningą veiklą suteikė jam Lietuvos TSR nusipelnusio mokslo veikėjo vardą, buvo apdovanotas garbės raštais, medaliu.

Parengė akad. Zita Aušrelė Kučinskienė ir
LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus
mokslinė sekretorė dr. Jadvyga Olechnovičienė
Naudoti šaltiniai:

1. J. Lašienė, B. Padegimas. Akademikas Vladas Lašas, Vilnius, 1980 m.
2. B. Padegimas. Mokslas ir šeima – du pasaulio poliai. Akademiką Vladą Lašą prisimenant. – Mokslas ir gyvenimas, 1982, 1, p. 22–23.
3. LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus asmeninis archyvas